

Nr 51.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka m. m.

(2:a avd.)

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 48, s. 60—65 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1952) föreslagit riksdagen att till Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t (punkt 49, s. 65—67) föreslagit riksdagen att dels besluta, att kostnaderna för Uppsala domkyrkas restaureringssakkunniga skola bekostas av statsverket samt bestridas från ett för ändamålet särskilt uppfört riksstatsanslag, dock att s. k. vanliga kommittékostnader skola tills vidare gäldas medelst förskott ur kyrkofonden, dels ock till Vissa kostnader i samband med Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas utredningsarbete för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 124 000 kronor.

Kungl. Maj:t har härjämte i propositionen nr 2 (bilaga 7, punkt 1, s. 45 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1952) föreslagit riksdagen att till Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka.

Till ifrågavarande skyddsarbeten ha hittills anvisats 728 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

Proposition	Budgetår	Belopp	Ettapp
1949: 118	1948/49	118 000	1
1949: 118	1949/50	220 000	2
VIII ht, p. 46	1950/51	290 000	3
VIII ht, p. 47	1951/52	100 000	3

I huvudsak avse etapp 1 arbeten å tvärskeppet, etapp 2 arbeten å långhuset och korpartiet och etapp 3 arbeten å södra och norra tornen.

Skyddsarbetena utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av professor emeritus Henrik Kreüger framlagda förslag och under iakttagande av att en blivande restaurering av domkyrkan så litet som möjligt föregripes.

För utredning av frågor, som kunna ha samband med en blivande restaurering av Uppsala domkyrka, tillkallade statsrådet Quensel den 7 juli 1951, efter vederbörligt bemyndigande, fem sakkunniga. Enligt lämnade direktiv ha dessa sakkunniga, vilka antagit benämningen Uppsala domkyrkas restaureringssakkunniga, att i första hand utarbeta en samlad plan för domkyrkans restaurering och därvid bland annat pröva frågan, huruvida ej restaureringen bör ske efter antikvariska principer. För sistnämnda ändamål utföras jämsides med skyddsarbetena genom de sakkunnigas försorg vissa antikvariska undersökningar å domkyrkan. Kostnaderna för dessa undersökningar bestridas tills vidare förskottsvis ur kyrkofonden. Skyddsarbetena utföras av domkapitlet i Uppsala i samråd med restaureringssakkunniga och professor Kreüger.

Förutom skyddsarbetena å domkyrkan äro omläggning av starkströmsinstallationen, vissa andra brandskyddsåtgärder samt omläggning av värmesystemet och svagströmsinstallationen i kyrkan aktuella. I fråga om bestridandet av kostnaderna för samtliga dessa åtgärder har staten påtagit sig kostnaderna för samtliga sedan år 1938 utförda och nu aktuella skyddsarbeten, i den mån de icke redan betalats av domkyrkans egna medel, ävensom för nämnda brandskyddsåtgärder. Härvid har emellertid förutsatts, att domkyrkoförsamlingen ensam skall svara för omläggning av starkströms- och svagströmsinstallationerna och för omläggningen av värmesystemet. I övrigt skall beträffande församlingens bidragsskyldighet till det framtida underhållet av domkyrkan gälla vad som kan komma att föreskrivas för övriga jämförliga kyrkor. (Jfr propositionen 1951:146, statsutskottets däröver avgivna utlåtande nr 141 och riksdagens skrivelse nr 273.)

I skrivelse den 24 augusti 1951 till domkapitlet har *professor Kreüger* framhållit, att ytterligare 205 000 kronor vore erforderliga för skyddsarbetenas avslutande. Härav hänförde sig 78 255 kronor till merkostnader för de i stort sett avslutade etapperna 1 och 2, 111 770 kronor till merkostnader för fullföljande av etapp 3 och 14 975 kronor till oförutsedda utgifter m. m. Då hittills anvisade medel beräknades vara förbrukade vid utgången av år 1951, borde av de erforderliga medlen ett belopp av 100 000 kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår och återstående 105 000 kronor för nästa budgetår. I fråga om orsakerna till de ökade kostnaderna har Kreüger anfört bland annat, att byggnadstiden blivit längre än vad man ursprungligen haft anledning beräkna, dels beroende på att anslagen fördelats på flera år, dels på grund av att arbetskraft ej kunnat erhållas i begärd och önskad utsträckning. Vidare hade arbetslöner och material-

kostnader ökat, varjämte arbetet i flera avseenden visat sig mer omfattande än som från början rimligen kunnat förutses.

Restaureringssakkunniga ha föreslagit vissa begränsningar m. m. i skyddsarbetena varigenom en besparing på omkring 50 000 kronor i jämförelse med Kreügers förslag skulle bli möjlig. De sakkunniga synas härvid ha utgått från den förutsättningen, att den definitiva restaureringen av domkyrkan påbörjas om cirka fem år.

Sedermera har *professor Kreüger* anmält ett ytterligare medelsbehov av 108 000 kronor, att anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Av detta belopp avse 25 000 kronor vissa lagningsarbeten å plåttäckningen å domkyrkans torn, vilka falla utanför ramen för de egentliga skyddsarbetena men enligt beslut av Kungl. Maj:t skola bekostas med anlitan- de av medel ur anslaget till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka. Återstoden, 83 000 kronor, avser extra kostnader i anledning av de antikvariska undersökningar å domkyrkan, som restaureringssakkunniga påbörjat, ävensom oförutsedda utgifter.

Domkapitlet i Uppsala har anslutit sig till vad professor Kreüger föreslagit och hemställt, att för slutförande av skyddsarbetena å domkyrkan måtte anvisas dels 208 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår och dels 105 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen har godtagit de av professor Kreüger först beräknade merkostnaderna å sammanlagt 205 000 kronor ävensom kostnaderna för lagningsarbeten å tornens plåttäckning, 25 000 kronor. I enlighet med de av 1951 års riksdag godtagna, i det föregående berörda finansieringsprinciperna skola merkostnaderna för skyddsarbetena slutligt stanna å statsverket. Departementschefen har förklarat sig förutsätta, att alla möjligheter till besparingar iakttagas, och därvid uttalat, att det icke synes tillrådligt, att utgå från, att den definitiva restaureringen av domkyrkan skulle kunna påbörjas om cirka fem år. Av det beräknade sammanlagda kostnadsbeloppet har departementschefen ansett 125 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat II för innevarande budgetår, medan 105 000 kronor borde anvisas för nästa budgetår.

De kostnader, som uppkomma i anledning av restaureringssakkunnigas undersökningar, har departementschefen ansett icke böra belasta förevarande anslag.

Vissa kostnader i samband med Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas utredningsarbete.

I statsrådsprotokollet framhålles, att kostnaderna för Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas arbete måste bli rätt betydande. De äro av två skilda slag, nämligen *dels* »vanliga kommittékostnader», d. v. s. till

de sakkunniga enligt den s. k. kommittékungörelsen utgående dagarvoden, resekostnads- och traktamentsersättningar och — eventuellt — ersättning för mistad lön under tjänstledighet ävensom normala expenser, *dels ock* speciella kostnader för den konsthistoriska och antikvariska undersökning, som måste verkställas, och för restaureringsplanens utarbetande. Storleken av det förstnämnda slaget av kostnader är omöjlig att på förhand bedöma. Det sistnämnda slaget av kostnader kan däremot lättare beräknas, åtminstone för en relativt begränsad tidrymd i sänder.

För närvarande gäldas kostnaderna i anledning av utredningen jämlikt beslut av Kungl. Maj:t medelst förskott ur kyrkofonden, men Kungl. Maj:t har förklarat sig vilja framdeles besluta i fråga om det slutliga reglerandet av de utbetalningar kyrkofonden på grund härav fått vidkännas.

Restaurerings-sakkunniga ha i en den 1 december 1951 dagtecknad skrivelse gjort framställning om följande anslag för sina utredningar, nämligen *dels* 115 000 kronor för fullföljande och avslutande av de antikvariska undersökningarna å kyrktornen, varav 46 000 kronor under innevarande budgetår och 69 000 kronor under nästa budgetår, *dels ock* 130 000 kronor till kostnader i samband med upprättandet av ett särskilt arkitektkontor i och för uppgörande av förslag till domkyrkans restaurering. Det förstnämnda anslagsbeloppet, 115 000 kronor, omfattar även ersättning för den fördyring av skyddsarbetena, som påtalats av professor Kreüger och för vilken denne anhållit om särskilda medel.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Jag är icke för närvarande beredd förorda, att medel ställas till de sakkunnigas förfogande för upprättande av ett särskilt arkitektkontor. Däremot tillstyrker jag, att de sakkunniga erhålla anslag för fullföljande och slutförande av de antikvariska undersökningarna. Mot det av de sakkunniga härför äskade beloppet av 115 000 kronor har jag icke funnit anledning till erinran. Till detta anslagsbelopp böra läggas 9 000 kronor, som Kungl. Maj:t för verkställande av en antikvarisk undersökning ställt till de sakkunnigas förfogande, att förskottsvis gäldas ur kyrkofonden. Av det äskade beloppet belöpa enligt de sakkunniga 69 000 kronor på nästa budgetår, under det att de övriga medlen erfordras redan under innevarande budgetår. Jag är emellertid icke beredd att förorda anvisande av särskilt anslag till de sakkunniga å tilläggsstat för innevarande budgetår utan föreslår, att hela anslagssumman anvisas för nästa budgetår, att det belopp, som erfordras redan under innevarande budgetår får förskottsvis bestridas ur kyrkofonden samt att sålunda utbetalat belopp jämte de förut nämnda 9 000 kronor ersättas kyrkofonden från nu ifrågavarande riksstatsanslag efter ingången av budgetåret 1952/53. Därest riksdagen ej riktar erinran häremot torde Kungl. Maj:t vilja vidtaga denna övergångsanordning under innevarande budgetår.

Utskottet.

Under åren 1935—1944 ha för skyddsarbeten och därmed sammanhängande åtgärder å Uppsala domkyrka samt för arkitekttävling av statsmedel anvisats sammanlagt 575 600 kronor och av domkyrkans egna medel 55 000 kronor. Därutöver ha till de i det föregående omnämnda skyddsarbetena, vilka äro uppdelade i tre olika etapper och påbörjades våren 1949, hittills anvisats 728 000 kronor. De arbeten, som hänföra sig till första och andra etapperna, ha i stort sett slutförts, medan tredje etappens arbeten pågå. Därest de ursprungliga kostnadskalkylerna hållit skulle — enligt vad departementschefen framhållit — de hittills anvisade medlen varit tillräckliga. Det har emellertid nu visat sig, att ytterligare medel erfordras för skyddsarbetenas avslutande. Professor emeritus Henrik Krüger har framlagt särskilda beräkningar i detta avseende. Departementschefen har för sin del godtagit de av Kreüger först beräknade merkostnaderna å 205 000 kronor, vartill enligt departementschefen borde läggas en summa av 25 000 kronor för lagningsarbeten å tornens plåttäckning. Ifrågavarande belopp å sammanlagt 230 000 kronor har departementschefen ansett böra fördelas med 105 000 kronor att utgå under riksstatens åttonde huvudtitel för budgetåret 1952/53 och 125 000 kronor att anvisas å tilläggsstat II för innevarande budgetår.

Utskottet, som icke velat motsätta sig att det av departementschefen angivna beloppet anvisas för ovan angivna ändamål, får för sin del i likhet med departementschefen understryka, att alla möjligheter till besparingar böra iakttagas.

Departementschefen har i detta sammanhang uttalat, att det icke vore tillrådligt, att utgå från att den definitiva restaureringen av domkyrkan skulle kunna påbörjas om cirka fem år, något som restaureringssakkunniga syntes ha gjort. Med anledning härav får utskottet framhålla, att frågan om domkyrkans restaurering nu redan varit aktuell under åtskilliga år, men att denna fråga likväl alltjämt befinner sig på utredningsstadiet. Utskottet finner det därför angeläget, att ett förslag till lösning av detta spörsmål inom rimlig tid framläggas, så att slutlig ställning kan tagas till ifrågavarande ärende. Utskottet vill också erinra om de betydande kostnader, som föranletts av skyddsarbetena å domkyrkan, vilka kostnader måhända hade kunnat reduceras om en samlad plan för domkyrkans restaurering tidigare förelegat.

I likhet med departementschefen anser utskottet att kostnaderna för restaureringssakkunnigas arbete icke slutligt böra gäldas av kyrkofonden utan av statsverket. För de antikvariska undersökningarnas fullföljande och slutförande tillstyrker utskottet i enlighet med vad departementschefen förordat anvisande av ett belopp av 124 000 kronor; ett reservationsanslag av denna storleksordning torde böra uppföras på riksstaten för nästa

budgetår. Utskottet har för sin del icke något att erinra mot att det belopp av nyssnämnda anslagssumma, som må erfordras för ifrågavarande ändamål under innevarande budgetår, förskottsvis får bestridas ur kyrkofonden. Efter ingången av budgetåret 1952/53 torde kyrkofonden böra från ovannämnda riksstatsanslag tillgodoföras såväl vad sålunda ur fonden utgivits som ock det belopp å 9 000 kronor, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 20 september 1951 redan förskottsvis gäldats ur fonden för anti-kvarisk undersökning av vissa delar av domkyrkan.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor;

b) till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* för budgetåret 1952/53 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kronor;

c) besluta, att kostnaderna för Uppsala domkyrkas restaureringssakkunniga skola bekostas av statsverket samt bestridas från ett för ändamålet särskilt uppfört riksstatsanslag, dock att s. k. vanliga kommittékostnader skola tills vidare gäldas medelst förskott ur kyrkofonden;

d) till *Vissa kostnader i samband med Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas utredningsarbete* för budgetåret 1952/53 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 124 000 kronor.

Stockholm den 11 mars 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ivar Anderson, Näsgård, Ohlön, Leander, Gillström, Eric Ericson, Pålsson, Näström, Bergh, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Lundqvist och Axel Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Svensson i Grönvik, Andersson i Malmö, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Svensson i Ljungskile, Rubbestad, Ståhl, Åkerström, Hoppe, Andersson i Munkaljungby och Birke.